

Bilaga 6 till Tre år med Mångfald på slätten (OVR306)

Om Mångfald på Slätten som eventuell Greppa-modul

Gården

Besök 13-11-28 hos Hans och Åsa Rudell, Ållerud, Brålanda för att se om en Greppamodul kring mångfald på slätten kan vara intressant och vad som kan tänkas ingå i den.

Hans och Åsa har smågrisproduktion med suggor från en suggpool. Växtodlingen inriktad mot spannmål, oljeväxter och åkerböna på ca 150 ha. Vallfrö av olika gräsarter förekommer ibland. Gården ligger på Bolstadslätten. Hans har under många år varit Greppa-ambassadör.

Besöket varade ca 2,5 timmar och var endast förberett mot lantbrukaren med en kort presentation av projektet och min uppgift att testa en rådgivning och höra med dem vad som kan vara intressant att ta med.

"Arbetsgång"

Vi började med att titta i broschyren Gynna mångfalden, vilket genast ledde till idéer från Hans och Åsas sida om vilka åtgärder man kunde tänka sig att göra själv och var. Därefter tittade vi på en karta över gårdens marker och försökte pricka ut vad som redan fanns och vilka områden som var (för) långt ifrån mångfaldselement. En del extra information om pollinering och nyttodjurens förutsättningar tog vi muntligt. Sist tog vi en tur runt markerna för att se möjligheterna och vad som redan fanns.

Råd

Eken som står som solitärträd är både vacker och nyttig. Den har dessutom grenverket tillräckligt högt upp så den inte är i vägen för fältarbetena. Även om det inte var ett tvärvillkorselement vill man gärna ha den kvar.

En gräsväg behövs över ett större gårde för att nå delar längre bort och för t ex stallgödseltransporter. När den anläggs kan den gärna få bli lite "onödigt" bred och sås in med både tuvbildande gräs och blommande örter, t ex vitklöver, cikoria och käringtand. Eftersom man ändå kör gräsklipparen hit för att klippa några tomter kan en remsa på markvägen hit och en remsa längs den nya gräsvägen klippas för upptorkningszon.

De skydds-zoner som är anlagda får gärna vara kvar och kan sås in med mera örter när tillfälle ges.

De grenar och ris som ligger upplagt vid åkerkanten på en åkerholme kan ligga kvar för insekternas skull. Bränning av åkerholmen för att öka mångfalden är inte aktuellt då en tomt gränsar till åkerholmen. Røjning av sly på holmen känns inte heller aktuellt och ger troligen inte något långsiktigt resultat.

Ett öppet dike går genom markerna en ganska lång bit. Bra för all fauna. En "meanderkurva" finns kvar sedan diket rättades. Detta lilla vatten får vara kvar och vi diskuterade om det skulle grävas ur i samband med dikesrensning. Mellan diken och meanderslingan kan man plantera buskar. Förslag på hagtorn, fläder, häggmispel, skogsolvon, try, måbär, vildapel och nyponros med de lågväxande arterna mot söder och högre mot norr.

Runt vindkraftverket kan man plantera låga buskar och låta halmbalen ligga kvar. Flera halmbalar ligger på markerna och detta uppmuntrades.

En del av den nyköpta gårdens marker skulle passa bra som betesmarker, men arbetet med att låna in djur och sätta stängsel osv gör den åtgärden ointressant just nu för Hans och Åsa. Området har potential konstaterade vi.

Reflektioner

En inspirerande presentation som kan anpassas lite efter vad lantbrukaren visa intresse för vore bra att börja med. Här hade vi broschyren Gynna mångfalden, men Hans och Åsa tyckte att mera bilder och exempel skulle vara bra. Jag har lovat skicka över mera material. Det var också tydligt att vissa fakta (påstående eller försöksresultat av tillräckligt praktisk karaktär) kan vara bra att presentera. Exempel på det var "högst 200 meter till fältkant" och hur långt bin flyger eller hur skörden varierar med anståndet från kupa. En liten ppt att hålla ett samtal på ca 20- 30 minuter kan vara lagom. Diskussionen blir troligen längre än så om man hittar intressanta delar i materialet. Materialet får gärna vara utformat så att det visar mer och mer avancerade åtgärder, så kan man stoppa när det passar lantbrukarens intresse. Det kan vara indelat antingen efter vad som ska gynnas eller efter åtgärder. Här var det tydligt att pollinering och nyttoinsekter var intressantare än fåglar eller jakt, och indelning kunde varit efter vad som gynnas.

En titt på kartan var värdefull. Tydligt var också att gå i markerna och se på vad som redan finns och var potentialerna är var huvudsaken för Hans och Åsa. På plats kommer mera diskussioner och funderingar fram. Det ger också lantbrukaren möjlighet att få bekräftelse på redan (mer eller mindre medvetet) utförda åtgärder.

Nyckeltal av olika slag brukar ofta efterfrågas av lantbrukare i Greppasammanhang. Man vill ju gärna veta hur man "ligger till". Hans var inte så pigg på det i detta fall. Anledningen han gav var att man har ju olika förutsättningar på olika gårdar. Det har man i allt annat också, så man kan eventuellt se över vilka parametrar man lätt kan hitta för jämförelser i senare arbeten. Jämför poängsystemet i Storbritannien. Vi gjorde inga försök att hitta mätbara parametrar för mångfalden på Ållerud.

Vi berörde bara det viktiga med blommande växter hela säsongen och att det kan förbättras med växtodlingsplaneringen i tid och rum. Om man ska se över växtodlingsplanerna för några år och placera grödor i tid och rum för bl a bästa pollineringsresultat behöver man säkert en hel del tid, uppskattningsvis en timma ytterligare på gården och lite mera för efterarbete.

Diskussionen utifrån gårdens förutsättningar och på gårdens marker är värdefull och är den viktigaste delen i rådgivningen. Det ger också möjligheter till bekräftelse och kunskapsförmedling som man inte klarar av på en kurs eller en fältvandring.

De rådgivare som ev ska göra den här formen av rådgivning behöver förstås förberedas med en eller ett par dagars kurs för att ha mera på benen när de kommer ut. Det är bra att kunna peka på enskilda miljöer eller arter och exemplifiera med dem för lantbrukarna för att bygga en större förståelse för vad åtgärderna har för effekter. Mycket bra material finns att dela ut, det är en styrka och fungerar ofta bra tillsammans med ett lättläst och bra rådgivningsbrev.

Till sist vill både Hans och jag skicka med en tanke om tvärvillkorselementen som nu ritats in på SAM-kartorna och som vi anser i många fall fått en kontraproduktiv effekt. I rädsla för att vara tvungen ha kvar brukningshinder har lantbrukare skyndat sig att ta bort dessa element. Det hade varit roligare att få bekräftelse och kunskap om nyttan med dessa tvärvillkorselement istället, så hade många troligen sett på dem med andra ögon.

Tänkt och skrivet för projektet Mångfald på Slätten i december 2013

Hanna Johansson

Hushållningssällskapet Väst

